

ὉΓΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προοπτικές προόδου

3

ΕΡΑΝΟΣ ΑΓΑΠΗΣ 2017

6

Ψήφισμα Μητροπολιτῶν Δυτικῆς
Μακεδονίας

8

Υπάρχει ζωή πρὶν τὸν θάνατο;

11

Θρησκευτικός Φονταμενταλισμός

14

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Ἀγιασμός νέου παρεκκλησίου στὰ
Τ.Ε.Ι. Γρεβενῶν.

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν ἔκθεση τῆς
Ἀγιορειτικῆς Ἑστίας στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Ἱ.Μ.
Γρεβενῶν.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γρεβενῶν
51100 Γρεβενά
www.imgre.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Μητροπολίτης Γρεβενῶν
κ. ΔΑΒΙΔ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Γραφικὲς Τέχνες «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Ἀσπροβάλτα Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 23970 23313
Fax: 23970 21754
E-mail: graphics.melissa@gmail.com

Ὁ «ὍΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ» διανέμεται καὶ
ἀποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ. Γιά τὴν ἀντιμετώ-
πιση μέρους τῶν ἐξόδων γίνονται δεκτὲς οἰκο-
νομικὲς προσφορὲς σὲ διεύθυνση:
Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (γιά τὸ περιοδικό)
51100 ΓΡΕΒΕΝΑ

Τηλ. 24620 22404 Fax 2462083717
E-mail ieramitropoligrevenon@gmail.com
ἢ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 331/618949-03

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Μητροπολίτου Αὐλῶνος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Κάθε καινούργια χρονιά εἶναι ἀσφαλῶς μιά ἐγγύηση. Μιά ἐλπίδα. Ἀνοίγει ἓνα παράθυρο στό σήμερα γιά τό ἄγνωστο αὐριο. Εἶναι ἀκόμη μιά προοπτική. Οἱ διαστάσεις της εἶναι τεράστιες, ἄσχετα ἂν εἶναι ἄγνωστες. Αὐτό, ὅμως, δέν εἶναι οὐτοπία, γιατί ἡ προοπτική εἶναι προϋπόθεση ἢ κανόνας τῆς ζωῆς, ὅπως ἀκριβῶς ὁ χρόνος ἀπόρροια ἢ ρευστοποίηση τῆς αἰωνιότητας. Στήν καινούργια χρονιά, ὅμως, ποιές προοπτικές προσεγγίσεως προόδου ἔχουμε μέ τό Θεό καί τό συνάνθρωπο;

Ξεκινᾷμε τή νέα χρονιά λειτουργικά, λατρευτικά. Τό χτύπημα τῆς καμπάνας κάθε πρωτοχρονιάς δηλώνει ἀπλά στὸν κάθε ἄνθρωπο πὼς ἀπ' τὴν ἀρχή τοῦ νέου χρόνου "καιρός ἐκ τοῦ ὕπνου ἐγερθῆναι". Πράγματι! Αὐτό εἶναι σημαντικό. "Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά εἶναι ἢ νά γίνουν "εὐπρεπεῖς" πνευματικά, γιά νά συναντήσουν τό Λυτρωτή καί Σωτῆρα Ἰησοῦ Χριστοῦ πού ἔρχεται κάθε χρονιά καί πιό "Νέος" σέ ἀντίθεση μέ τό βιολογικό γέρασμα τῆς Δημιουργίας, νά ἀγιάσει τό χρόνο καί τά "ἐν χρόνῳ".

Ἡ πρώτη μας, κατά συνέπεια, μορφή προόδου μέσα στό χρόνο μέ τό Θεό εἶναι λατρευτική, μυστηριακή. Τελώντας τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ζοῦμε τά παρελθόντα- τή ζωή τοῦ Χριστοῦ στή γῆ- στό σήμερα τῆς ζωῆς μας κι αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία γιά τό αὔριο. Ὁ Χριστός εἶναι "ὁ αὐτός χθές καί σήμερον καί εἰς τοὺς αἰῶνας". Ἡ λατρεία εἶναι ἡ προσευχή τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι "τά Σά ἐκ τῶν Σῶν" τῆς κοινωνίας μας ἐν Χριστῷ, ἡ μυσταγωγία τῆς μετοχῆς μας στό μυστήριο τῆς σωτηρίας μας μέσα ἀπό τά γεγονότα τῆς θείας Οἰκονομίας καί ἡ βάσις τοῦ δια-Λόγου μας μέ τόν Τριαδικό Θεό.

Ἡ πρώτη, λοιπόν, προοπτική προσωπικῶν σχέσεων μέ τό Θεό βρίσκεται στή λειτουργική πράξη

τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Θεός σ' αὐτήν, στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁμιλεῖ, θυσιάζεται, ἀνασταίνεται "ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας".

Ὁ ἄνθρωπος ἀκούει τό εὐ-αγγέλιο τῆς σωτηρίας του καί πιστεύοντας, συμμετέχει στά "δρώμενα". Στά ὅρια αὐτῆς τῆς κοινωνίας ὁ Θεός ἀκούει καί τά ἀνθρώπινα αἰτήματα, πού εἴτε ἐκφράζονται μέ στεναγμούς ἀλαλήτους εἴτε μέσα ἀπό τά αἰτήματα τῆς λατρευτικῆς πράξης. Ἀκούει καί ἀπαντᾷ. Πάντοτε ἀπαντᾷ, γιατί Ἐκεῖνος εἶναι πού "ἀνοίγει", κατά κάποιο τρόπο, τίς προοπτικές τῆς προόδου μέ τό "αἰτεῖτε καί δοθήσεται ὑμῖν".

Βέβαια χέρια πού ὑψώνονται πρὸς τόν οὐρανὸ τότε μόνο μένουν ἄδεια, ὅταν τά αἰτήματα ξεπερνοῦν τό προσωπικό συμφέρον, τή σωτηρία. Γιατί, ἄς μὴν τό λησμονοῦμε, πὼς ὑπάρχουν καί στιγμές πού ὁ ἄνθρωπος γίνεται "πειρασμός" γιά τό Θεό. Μετά τή λειτουργική πράξη μιά δευτέρα προοπτική προόδου εἶναι ἡ "ἐνώπιος ἐνωπίῳ" προσευχή τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν καί "ἀτομική" ἡ δευτέρα μορφή ἐπικοινωνίας πάλι εἶναι εὐχαριστία ὑπὲρ τῶν "ᾧν ἴσμεν καί ᾧν οὐκ ἴσμεν, τῶν φανερῶν καί ἀφανῶν ἐργεσιῶν τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων".

Ὅλες οἱ προοπτικές εὐνοοῦν

τόν άνθρωπο γιά τί μέσα στό χρόνο σχέση καί κοινωνία του μέ τό Δημιουργό Θεό. Ὑπάρχει, ὅμως, καί κάποιος παράγοντας ἔξω ἀπό τό Θεό καί τόν άνθρωπο, πού συντονίζει τίς σχέσεις τοῦ δευτέρου μέ τόν Πλάστη του. Εἶναι ὁ διάβολος. Ἐκεῖνος καθημερινά διαβάλλει τό Θεό στούς ἀνθρώπους καί τόν άνθρωπο στό Θεό. Ὁ Θεός, ὅταν καλεῖ σέ διάλογο τόν ἄνθρωπο, τόν καλεῖ μέσα σέ μιὰ "ἀτμόσφαιρα" ἐκλεπτυσμένης εὐθύνης. Ὁ διάλογός Του εἶναι λυτρωτικός. Ὁδηγεῖ στή σωτηρία καί τί θέωση.

Ὁ διάβολος ἀπεχθάνεται τήν εὐθύνη. Ἀρέσκεται στήν αὐτάρκεια καί αὐτοτέλειά του, γι' αὐτό καί ἡ μόνωση σάν κατάσταση ζωῆς εἶναι ἕνα γνώρισμά του. Αὐτό, βέβαια, προσπαθεῖ νά τό μεταδώσει καί στόν ἄνθρωπο μέ τό νά τόν ἀπομακρύνει καί ἀπό τό Θεό καί τό συνάνθρωπο. Πῶς τό πετυχαίνει αὐτό; Χτυπώντας στό κέντρο τῆς ἀνθρώπινης εὐαισθησίας, τήν ἐλευθερία. Γι' αὐτό καί ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά νάιναι πολύ προσεκτικός.

Ἀπό τήν ἄλλη ἔχουμε καί τί δυνατότητα τῆς προόδου τῶν σχέσεων ἀνθρώπου πρὸς συνάνθρωπο. Ἡ βάση γι' αὐτή τί σχέση ἔχει τεθεῖ ἀπό τόν Κύριό μας στό ὠραῖο ἐκεῖνο αἶτημα τῆς ἀρχιερατικῆς Του προσευχῆς, τό "ἵνα ὧσιν ἕν οἱ πάντες". Αὐτό χρειάσθηκε σταυρική θυσία, Γολγοθᾶ, στόν ὁποῖο

ὁ Θεάνθρωπος "σταύρωσε" μιὰ γιά πάντα τά αἷτια τῆς διάλυσης τῆς ἀνθρώπινης ἐπικοινωνίας, ἀσφαλῶς δέ καί τόν αἷτιο τῆς πτώσης. Ἔτσι πέρα ἀπό τά σωτηριολογικά ἀποτελέσματα δώρισε στόν ἄνθρωπο τήν ὁμοψυχία, τό κοινό φρόνημα, τόν κοινό προσανατολισμό. Γι' αὐτό στό ἐξῆς ὁ κάθε ἄνθρωπος, σηκώνοντας τόν προσωπικό του σταυρό ἀκολουθεῖ τόν Θεάνθρωπο Κύριο ἐλεύθερα καί χωρίς κανένα ἐξωτερικό ἀναγκασμό στή νέα κοινωνία τῆς ἀγάπης Του.

Πρώτη προοπτική προόδου γιά τόν ἄνθρωπο μέ τό συνάνθρωπο θά μπορούσαμε νά ποῦμε πῶς εἶναι ἡ ταυτότητα τῆς κοινῆς πίστεως, τῆς ἴδιας ἐλπίδας, τῆς μίας ἀγάπης! Στό θεανθρώπινο τῆς Ἐκκλησίας ὄργανισμό ὁ ἄνθρωπος δέ χάνει τήν ταυτότητα τῆς προσωπικότητάς του, τῆς ἐλευθερίας του. Χάνει, ὅμως, καί πολύ καλὰ κάνει καί χάνει, σέ αὐτοτέλεια, σέ αὐτάρκεια, σέ ἐγωισμό, δηλαδή, καταστάσεις δαμονικές. Τό "ἐγώ" ἀντιπροσφέρεται στό "σύ", γιατί αὐτό ὑπαγορεύει ἡ ἀγάπη καί εἶναι ἀσφαλῶς ὁ θεμέλιος λίθος κάθε σωτήριας προόδου.

Μιά καινούργια χρονιά μᾶς προσφέρει ἄπειρες μορφές καί τρόπους προόδου ἀγάπης ἐν Χριστῷ μέ τό Θεό καί τό συνάνθρωπο. Ἀρκεῖ νά τίς προσέξουμε καί νά τίς ἀξιοποιήσουμε εὐλικρινά.

ΕΡΑΝΟΣ ΑΓΑΠΗΣ 2017

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2017 πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴν ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ὁ ΕΡΑΝΟΣ ΑΓΑΠΗΣ 2017, γιὰ ἐνίσχυση καὶ βοήθεια τῶν συνανθρώπων μας πού βρίσκονται σέ ἀνάγκη. Δημοσιεύεται τὸ πρακτικὸ καταμετρήσεως κατόπιν ἀποσφραγίσεως ἀπὸ ἐπιτροπή.

Στὰ Γρεβενὰ καὶ στὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὴν 8ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 2018, ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 6.00 μ.μ., συνήλθαμε οἱ:

Αἰδес. Πρωτ. Εὐστάθιος Στέφος Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Ἱ.Μ. Γρεβενῶν

Αἰδес. Πρωτ. Ἀλέξανδρος Φιλιόπουλος, Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος

Αἰδес. Πρεσ. Εὐθύμιος Μπουκογιάννης, Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος

κ. Εὐστάθιος Τσιουμέλας, νομικός καὶ

κ. Γεώργιος Ἀγνάντος, ἐκκλησιαστικός ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, οἱ ὅποιοι βάσει τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 473/31- 12 - 2017 ἐγγράφου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Δαβίδ ἀποτελοῦμε τὴν Ἐπιτροπὴ καταμετρήσεως τῶν χρημάτων τοῦ “Ἐράνου Ἀγάπης 2017”, καὶ προβήκαμε στὴν ἀποσφράγιση τῶν κουτιῶν καὶ στὴν καταμέτρηση τῶν φακέλλων τοῦ Ἐράνου, ὅπως ἐπίσης καὶ τῶν χρημάτων πού ὑπῆρχαν σέ αὐτούς. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταμετρήσεως κατὰ Ἱερό Ναὸ ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ

Ι.Ν.ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ
Ι.Ν.ΑΓΙΟΥ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ
Ι.Ν.ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
Ι.Ν.ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΡΟΣΙ
Ι.Ν.ΑΓΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
Ι.Ν.ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ
Ι.Ν.ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΙΒΩΤΟΥ
Ι.Ν.ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΕΛΛΙΟΥ
Ι.Ν.ΑΓ.ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΒΑΤΟΛΑΚΚΟΥ
Ι.Ν.ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΕΓ. ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜΑΤΑ ΦΑΚΕΛΛΩΝ

312	3250
62	564,27
50	706,25
74	782,8
-	-
78	545,7
36	614,35
29	172,95
78	298,9
45	479

Ι.Ν.ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΥΡΣΙΝΗΣ	53	468,7
Ι.Ν.ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	52	237
Ι.Ν.ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΡΟΔΙΑΣ	9	96,1
Ι.Ν.ΑΓ.ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ	47	290,25
Ι.Ν.ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΣ	54	303,1
Ι.Ν.ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	20	223,4
Ι.Ν.ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΚΡΑΝΙΑΣ	31	232,9
Ι.Ν.ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΚΑΡΠΕΡΟΥ	85	360,25
Ι.Ν.ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ	58	603,5
Ι.Ν.ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ	65	545,9
Ι.Ν.ΑΓ.ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝΟΣ ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	11	59
	1249	10834,32

Συνολικά βρέθηκαν 1249 φάκελλοι. Αυτοί περιείχαν 10.834,32 (δέκα χιλιάδες όχτακόσια τριάντα τέσσερα ευρώ και τριάντα δύο λεπτά), τά όποια και παραδόθηκαν στον ταμία της Ίερᾶς Μητροπόλεως Αίδεσ. Πρωτ. Ευστάθιο Στέφο, ό όποιος και εξέδωσε την ύπ' αριθμ. 7/10 -1- 2018 ΣΕΙΡΑ Β' απόδειξη εισπράξεως του Φιλοπτώχου Ταμείου της Ίερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενών.

Γιά τή βεβαίωση τών άνωτέρω συνετάγη τό παρόν πρακτικό καταμετρήσεως, σέ 6 αντίγραφα - ένα για τό άρχείο της Ίερᾶς Μητροπόλεως και ένα για κάθε μέλος της Έπιτροπής - τό όποιο πρακτικό ύπογράφεται, ως έπεται, και λύεται ή συνεδρίασις.

Ή Έπιτροπή
καταμετρήσεως

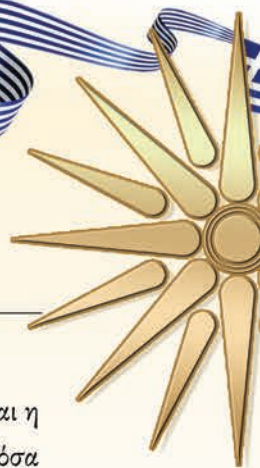
Πρωτ. Ευστάθιος Στέφος
Πρωτ. Άλέξανδρος
Φιλιόπουλος
Πρεσβ. Εϋθύμιος
Μπουκογιάννης
κ. Ευστάθιος Τσιουμέλας
κ. Γεώργιος Άγνάντος

ΨΗΦΙΣΜΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

1. Το όνομα «Μακεδονία» στις κρίσιμες αυτές ώρες που διέρχεται η πατρίδα μας θα πρέπει να παραμείνει αδιαπραγμάτευτο. Υπάρχουν τόσα άλλα ονόματα που μπορούν οι γείτονές μας, εφόσον επιθυμούν την καλή γειτονία, να δεχθούν.

2. Δεν είναι θέμα μόνο πολιτικό, αλλά κυρίαρχα εθνικό. Για τα εθνικά θέματα η εκάστοτε πολιτική εξουσία δεν μπορεί και δεν πρέπει να έχει ιδεολογική άποψη και θέση που να διαφοροποιείται από την θέληση του λαού ιδιαίτερα σε θέματα που κρίνονται τελεσίδικα!

3. Η ονομασία της γείτονος χώρας αποτελεί και εκκλησιαστικό θέμα διότι συμπαρασύρει και το θέμα της ονομασίας της σχισματικής εκκλησίας του κράτους αυτού. Συντασσόμαστε λοιπόν πλήρως με το κείμενο της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά και του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου μας κ. Ιερωνύμου. Για όσους έχουν επιλεκτική μνήμη, η βίαιη και ένοπλη βουλγαρική διείσδυση κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνος τον προηγούμενο αιώνα, δεν θα είχε καμία δυναμική και προοπτική εάν δεν συνδέονταν με το εκκλησιαστικό θέμα της Βουλγαρικής Εξαρχίας. Η ίδια ιστορία πρόκειται να επαναληφθεί εάν την αφήσουμε να εξελιχθεί και αυτό επιβεβαιώνεται και από την πρόσφατη εκκλησιαστική "προσέγγιση" Βουλγαρίας και Σκοπίων.

4. Ο γεωγραφικός χώρος των Σκοπίων όντως ανήκει στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι κάτοικοι της γεωγραφικής περιοχής της Μακεδονίας είναι απόγονοι των αρχαίων Μακεδόνων. Η βασικότερη αντίδραση των Ελλήνων έγκειται στην αξίωση των Σκοπιανών, να παρουσιάζονται ως απόγονοι εκείνων, εγείροντας μάλιστα και θέματα αλυτρωτισμού των υποτιθέμενων "υπόδουλων μακεδόνων" στην Ελλάδα! Μόνο Έλληνες μπορούν να είναι οι απόγονοι των

Μακεδόνων, εφόσον και οι αρχαίοι Μακεδόνες ήταν Έλληνες. Οι ιστορικές αποδείξεις της ελληνικότητας των αρχαίων Μακεδόνων είναι πολυπληθείς, αδιαμφισβήτητες και γνωστές ιδιαίτερα στον ακαδημαϊκό και επιστημονικό κόσμο.

5. Αυτό το όνομα ανήκει μόνον στο συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο και σ' αυτούς που κατοικούν σ' αυτόν, δεν προσδιορίζει όμως εθνικότητα. Όπως οι κάτοικοι της Θεσσαλίας, που ονομάζονται Θεσσαλοί, είναι όμως Έλληνες, οι κάτοικοι της Ηπείρου, ονομάζονται Ηπειρώτες και είναι Έλληνες, έτσι και οι κάτοικοι της Μακεδονίας, ονομάζονται Μακεδόνες και είναι Έλληνες. Οι Σλάβοι Μακεδόνες είναι κάτοικοι του Κράτους των Σκοπίων.

6. Εάν αυτή την ώρα η Εκκλησία σιωπήσει, τότε θα μιλήσουν οι πέτρες και οι Μάρτυρες και οι ήρωες που πότισαν με το αίμα τους τον τόπο αυτόν.

7. Ως Μητροπολίτες της Δυτικής Μακεδονίας, την οποία πότισαν με το αίμα τους ο Παύλος Μελάς και οι άλλοι Μακεδονομάχοι κληρικοί και λαϊκοί, ως γνήσιοι διάδοχοι όλων των μεγάλων μορφών που αγωνίστηκαν για την ελευθερία αυτού του τόπου, επαναλαμβάνουμε τα λόγια του Δυτικομακεδόνα Ίωνος Δραγούμη :

Βοηθείστε τη Μακεδονία την ώρα αυτή όλοι οι Πανέλληνες όπου και αν βρίσκεσθε, και η Μακεδονία θα σας βοηθήσει.

Η Ιστορία της Μακεδονίας γράφτηκε με το αίμα ηρώων Ελλήνων και ως εκ τούτου ανήκει αποκλειστικά και μόνο στους Έλληνες απογόνους τους.

Ο κατακτητής και ο έποικος μίας ένδοξης χώρας, όχι μόνο δεν μπορεί να κατακτήσει την ιστορία της χώρας αυτής αλλά αντιθέτως πάντοτε θα στοιχειώνεται από αυτήν. Η ιστορία της Μακεδονίας είναι πολύ βαριά, για να την διεκδικεί ο καθένας!

Ας μην ξεχνούν οι αγαπητοί μας γείτονες, ότι ενώ αυτοί δεν έχουν ιστορικά δικαιώματα πουθενά στην περιοχή, εμείς έχουμε παντού!

Η Μακεδονία είναι μία και είναι ΕΛΛΑΣ!

Οι Μητροπολίτες της Δυτικής Μακεδονίας

Ο Καστορίας Σεραφείμ

Ο Καστορίας Σεραφείμ

Ο Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας Θεόκλητος

Ο Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας Θεόκλητος

Ο Σερβίων και Κοζάνης Παύλος

Ο Σερβίων και Κοζάνης Παύλος

Ο Σισανίου και Σιατίστης Παύλος

Ο Σισανίου και Σιατίστης Παύλος

Ο Γρεβενών Δαβίδ

Ο Γρεβενών Δαβίδ

Υπάρχει ζωή πριν τον θάνατο;

πρωτ. Χριστόδουλος Μπίθας

...θάνατος γάρ ἐστὶν ἡ ἄνευ Χριστοῦ ζωή...

Ζοῦμε σέ μιά ἀνασφαλῆ ἐποχὴ ὅπου καθὼς ὅλα μοιάζουν ρευστά καί μεταβατικά οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι νοιώθουν ἀνασφάλεια, ἄγχος καί φόβο. Τὰ μεγάλα προβλήματα πού συσσωρεύτηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια στήν πατρίδα μας πνευματική καί πολιτισμική κρίση, οἰκονομική κατάρρευση, ἀνεργία καί φτώχεια, ἀνεξέλεγκτη μετανάστευση, ἐγκληματικότητα, πιθανοὶ κίνδυνοι πολεμικῆς ἐμπλοκῆς μέ τούς κάθε λογῆς γείτονές μας, μόνιμη κρίση στήν παιδεία, ἀκραῖος λαϊκισμός, ἔχουν τρομάξει τούς συμπατριῶτες μας. Ταυτόχρονα, τὰ γεωπολιτικά καί οἰκονομικά "παιχνίδια" τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἡ ραγδαία αὔξηση τοῦ ἀκράιου Ἰσλάμ σέ κοντινές χώρες, τό σοβαρότατο οἰκολογικό πρόβλημα καί τόσα ἄλλα γεμίζουν φόβο κι ἀνησυχία τόν νοῦ καί τήν ψυχή.

Βεβαίως, μαζί μέ ὅλα αὐτά στόν καθένα μας κυριαρχεῖ ὁ φόβος τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου, ὁ φόβος γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν ὑγεία τῶν ἀγαπημένων προσώπων, ὁ φόβος νά μήν χάσουμε ὅσα θεωροῦμε κεκτημένα. Εἴμαστε τὰ μόνα πλάσματα πάνω στήν γῆ πού γνωρίζουμε ὅτι θά πεθάνουμε κι αὐτό καθορίζει τήν ζωή καί τήν σκέψη, μᾶς φέρνει ἀντιμέτωπους μέ τό πεπερασμένο τῆς ὑπαρξῆς μας. Συνηθίζουμε νά μήν ἀναφερόμαστε στό θέμα τοῦ θανάτου στήν καθημερινότητά μας, σάν νά 'ναι ἕνα κοινό μυστικό πού ὅλοι θυμόμαστε ἀλλά κανείς δέν θέλει νά τό συζητήσει ἀνοιχτά. Ἐξορίσαμε ἀπό τήν ζωή μας τὰ ταφικά ἔθιμα πού ἐπὶ χιλιάδες λειτουργοῦσαν ψυχοθεραπευτικά στούς ἀνθρώπους ὅλων τῶν πο-

λιτισμῶν. Ζοῦμε στήν ἐποχὴ τῆς λήθης, τῆς ἀπώθησης, τοῦ ἐφήμερου, καί τό πληρόνουμε ἀκριβᾶ. Συνειδητά ἢ ἀσυνείδητα, ἡ ζωή μας καθορίζεται ἀπό τόν φόβο τοῦ θανάτου, πού εἴτε προσπαθοῦμε νά τόν ξεχάσουμε καί τόν ἀπωθοῦμε εἴτε μᾶς βασανίζει μέσα ἀπό πολλούς καί διάφορους φόβους. Ὁ φόβος τοῦ θανάτου γιά κάποιους εἶναι ἐμφανής, ἐνῶ γιά ἄλλους ἐκφράζεται ἑμμεσα, εἴτε ὡς ἄγχος, εἴτε μεταμφιεσμένος σέ κάποιο ἄλλο ψυχολογικό σύμπτωμα.

Ὁ φόβος ὡς ψυχική διεργασία λειτουργεῖ σάν μηχανισμός ἐπιβίωσης, ἀφοῦ ἂν δέν ὑπῆρχε τό συναίσθημα τοῦ φόβου δέν θά μπορούσαμε νά ἀντιληφθοῦμε τούς κινδύνους πού μᾶς ἀπειλοῦν. Ὅμως, ὅταν ὁ φόβος κυριαρχεῖ στήν ψυχή μας, συνήθως μετατρέπεται σέ ἄγχος, σέ τρόμο, ἢ πανικό, καί βέβαια σέ πολλές καί διάφορες φοβίες, δηλαδή σέ παθολογικό ἄγχος ἀπέναντι σέ κάποια συγκεκριμένη κατάσταση χωρίς νά ὑπάρχει πραγματικός κίνδυνος. Ἡ ἐμπειρία τοῦ φόβου παραμένει στό ἀσυνείδητο, ὅπου μπορεί νά ἐκδηλωθεῖ μέσα ἀπό ἐφιάλτες. Ὁ φόβος μπορεί ἐπίσης νά βιωθεῖ μέσα σέ ἕνα κοινωνικό σύνολο καί νά μετατραπῇ μέσφ τῶν ΜΜΕ ἢ πολιτικῶν κομμάτων σέ μαζική ὑστερία ἢ νά οδηγήσει σέ ἐπιθετικότητα.

Ὁ φόβος τοῦ θανάτου βαθεῖα μέσα στήν ψυχή μας παρουσιάζεται σάν μιά ἀδιάκοπη ἀπειλή. Θέλουμε νά μάθουμε τό αὔριο, τρέχουμε σέ ἀστρολόγους, μέντιουμ, ψάχνουμε προορατικούς "γέροντες" πού θά μᾶς ποῦν τὰ μελούμενα. Ἄλλοι ἀπό ἐμᾶς προσπαθοῦμε νά τόν ξεορκί-

σουμε μέσα από την ύστεροφημία, την κοινωνική καταξίωση, την απόκτηση πλούτου και δόξας, κάποιοι γεμίζουμε τόν χρόνο μας με συνεχείς δραστηριότητες, κάποιοι κάνουν άκραία σπόρ, κάποιοι άπλως πέφτουν στίς καταχρήσεις. Παρ' όλα αυτά ό φόβος του θανάτου και τής απώλειας κυριεύει τήν ζωή μας. "Όσο τόν άπωθοϋμε τόσο μās βασανίζει.

Ό φόβος του αύριο μās κάνει νά σκεφτόμαστε μέ άγχος τό μέλλον, άντί νά ζοϋμε τό παρόν κι έτσι μένουμε στάσιμοι, προσπαθοϋμε νά παρηγορηθοϋμε μέ τήν ύλη, τό εϋτελές, μέ τό εφήμερο. Καί ή αδυναμία νά ελέγξουμε τήν ζωή μας, μās κρατά καθλωμένους, στάσιμους. Ό φόβος μās παραλύει και έμποδίζει τήν χαρά του σήμερα και τήν μετάνοια, δηλαδή τήν εϋθύνη άπέναντι στήν ύπαρξή μας. "Όσο ζοϋμε μέσα στόν φόβο και τό άγχος, ή στιγμή χάνεται, δέν ζοϋμε, ό φόβος τρώει τά σωθικά μας και μās στερεί τήν χαρά τής στιγμής, μās κλείνει στόν έαυτό μας, προκαλεί θυμό ή θλίψη.

Πώς πρέπει άραγε νά αντιμετωπίζει ένας Όρθόδοξος Χριστιανός τό θέμα του φόβου; Ποιά πρέπει νά είναι ή στάση του, ώστε νά μήν επηρεάζεται από τόν φόβο του θανάτου; Ποίος είναι ό τρόπος πού θά "άπαλλάξει τούτους, όσοι φόβω θανάτου διά παντός του ζην ένοχοι ήσαν δουλείας" (Έβρ.2:14,15).

Ό Χριστός μās έχει προειδοποιήσει: "Μήν μερμινήσετε γιά τό αύριο, γιατί τό αύριο θά μερμινήσει γιά τόν έαυτό του. Άρκετή γιά τήν ήμέρα είναι ή κακοπάθειά της" (δηλαδή τά προβλήματα) (Ματθ. 6:34). "Όμως έμείς "Προτιμάμε καλύτερα νά πεθαίνουμε κάθε ώρα από τόν φόβο του θανάτου, παρά νά πεθάνουμε μία φορά", όπως γράφει κάπου ό μέγας Σαίξπηρ. Αντί νά θυμόμαστε πώς ή επίγεια ζωή μας έχει ένα τέλος και αυτό νά μās κάνει νά τήν ζοϋμε μέ χαρά κι εϋχαριστία, μέ άγάπη και εϋγνωμοσύνη γιά κάθε λεπτό, βυθιζόμαστε στόν φόβο και τό άγχος. Πράγματι, πώς νά ζήσεις έτσι άν δέν έχεις πίστη στο ότι ή ζωή αυτή συνεχίζεται

αιώνια, πώς νά εϋχαριστείς όταν δέν μπορείς νά ζήσεις τήν στιγμή, πνιγμένος από τίς ένοχές του χτές και τόν φόβο του αύριο, πώς νά χάρεσαι άν ή άγάπη σου είναι λειψή και δέν απολαμβάνεις τήν άγάπη μέ τούς ανθρώπους, όταν όλοι τάχα σου φτάνει και βιώνεις διαρκώς διαψεύσεις; Πώς νά ζήσεις πραγματικά άν είσαι ήδη πεθαμένος και 'σύ νομίζεις ότι είσαι ζωντανός;

"Όλη ή διδασκάλια του Χριστού περιτρέφεται ακριβώς γύρω από τό πώς ό άνθρωπος μπορεί νά ζήσει δίχως φόβο. Η Άνάστασή Του και ή υπόσχεση ότι θά αναστηθοϋμε όλοι, ή διδασκάλια Του γιά τήν άγάπη υποδεικνύουν τόν τρόπο τής θεραπείας." Εγώ είμαι ή άνάσταση και ή ζωή. "Όποιος πιστεύει σ' έμένα κι άν πεθάνει θά ζήσει, και καθένας πού ζει και πιστεύει σ' έμένα δέν θά πεθάνει στόν αιώνα" (Ιω.11:26).

"Όσο περισσότερο ή πίστη μου στήν Άνάσταση αύξάνεται, ό φόβος μετριάζεται. "Όσο περισσότερο ζω μέ άγάπη, ή στιγμή γίνεται αιώνια. "Όσο συγχωρώ, τόσο ήσυχάζω. "Όσο παύω νά μισώ, νά όργίζομαι ή νά ζηλοφθονώ, τόσο ειρηνεύω. "Όσο περισσότερο άπαλάσσομαι από τίς μέριμνες, ό φόβος μετριάζεται, τό άγχος θεραπεύεται, ζω τώρα. "Όσο θυμάμαι πώς είμαι διαχειριστής όσων μοιδόθηκαν, ακόμα και των παιδιών μου και πώς σκοπός είναι νά διαχειρίζομαι τά πάντα κατά τόν τρόπο του Εϋαγγελίου κι όχι μέ τόν τρόπο πού ή πεπτωκυία φύση μου υποβάλλει, τόσο απολαμβάνω τό σήμερα και τήν σχέση μέ τόν κόσμο. "Όσο περισσότερο άπαλάσσομαι, σύν Θεώ, από τίς ένοχές μου γιά όσα έκανα ή όσα δέν έπραξα στο παρελθόν, ή ψυχή μου άλαφρώνει. "Όσο υπερβαίνω τήν φιλαυτία μου και καθαρίζω τήν ύπαρξή μου από τήν άμαρτία μου, ελευθερώνομαι από τό βάρος μου. "Όσο ή σχέση μου μέ τόν Χριστό γίνεται σχέση προσώπων, τόσο πείθομαι γιά τήν παρουσία Του στήν ζωή μου. "Όσο πορεύομαι μέ αυτό τόν τρόπο, ζω μυστηριακά προγενυση αιωνιότητος.

Ξεχωριστή θέση στην Όρθόδοξη παράδοση έχει η άρετή της "μνήμης του θανάτου". Όσο έχω, με την βοήθεια του Αγίου Πνεύματος μνήμη θανάτου, καταλαβαίνω αυτό που έλεγε ο Όσιος Ισαάκ ο Σύρος, πώς "ή πρώτη έννοια την οποία τοποθετεί μέσα στην καρδιά του ανθρώπου ή θεία φιλανθρωπία και οδηγεί την ψυχή στην ζωή, είναι η ένθυμηση του θανάτου. Στόν λογισμό αυτό ακολουθεί με φυσικό τρόπο ή καταφρόνηση του κόσμου (δηλαδή των έμπαθών λογισμών), και από τό σημείο αυτό αρχίζει στόν άνθρωπο κάθε αγαθή κίνηση πού τόν οδηγεί στην ζωή".

Από την αρχαιότητα, οί φιλόσοφοι έθεσαν ως μέγα ζήτημα στην σημασία του νά θυμόμαστε πώς είμαστε θνητοί. Ο Πλάτωνας έλεγε πώς "Οί όρθως φιλοσοφούντες αποθνήσκουν μελετώσι", δηλαδή πώς όσοι φιλοσοφούν σωστά είναι αυτοί πού μελετούν αποκλειστικά πώς θά πεθάνουν, δηλαδή ότι όλη τους ή ζωή καθίσταται ένας μελετημένος βίος μέ βάση την όπτική του θανάτου, ενώ ό Έπίκουρος ήθελε νά διατυπώσει μία φιλοσοφική διδασκαλία, μέ την όποία οί άνθρωποι θά κατόρθωναν νά αποφύγουν τόν φόβο του θανάτου και νά εξασφαλίσουν στην ψυχή τους την άταραξία, την γαλήνη, έτσι πού νά αισθάνονται ευτυχισμένοι κάτω ακόμα και από τίς πλέον αντίξοες συνθήκες. Αυτή ή λογική μνήμη του θανάτου ως έφαλτήριο ζωής, ένυπάρχει σέ πολλές φιλοσοφικές απόψεις μέσα στους αιώνες.

"Όλα αυτά είναι σπουδαία γιά την ανθρώπινη σκέψη, όμως, στην Όρθόδοξη Παράδοση, πέρα από λογική μνήμη, ή "Μνήμη του Θανάτου" θεωρείται άρετή πού δίδεται στόν πιστό από τό Άγιο Πνεύμα όσο περισσότερο μεγαλώνει ή πίστη του στόν Άνασπάντα Χριστό. "Άν ανάσταση νεκρών δέν ύπάρχει, ούτε ό Χριστός έχει έγερθει. Και άν ό Χριστός δέν έχει έγερθει, άρα είναι κενό και τό κήρυγμά μας, κενή και ή πίστη σας. Ίδού, ένα μυστήριο σās λέω: Όλοι δέ θά κοιμη-

θοϋμε, όλοι όμως θά αλλάξουμε, σέ μία στιγμή, σέ ριπή όφθαλμού, κατά την έσχατη σάλπιγγα. Γιατί θά σαλπίζει και οί νεκροί θά έγερθούν άφθαρτοι και έμεις θά αλλάξουμε. Γιατί πρέπει τό φθαρτό τουτο νά ντυθει άφθαρσία και τό θνητό τουτο νά ντυθει άθανασία..." λέει ό Άπόστολος Παϋλος. "...Όταν αυτό πού είναι φθαρτό ντυθει άφθαρσία και τό θνητό ντυθει άθανασία, τότε θά πραγματοποιηθεί ό λόγος ό γραμμένος: Καταβροχθίστηκε ό θάνατος και νικήθηκε" (Α΄ Κορ 15: 1314, 51 54).

Είναι άρετή ή μνήμη του θανάτου γιατί μάς οδηγεί σταδιακά από την άπώθηση του φόβου στην άποδοχή της ζωής και από την άπελπισία γιά τό αύριο στην ευχαριστία του σήμερα. Πίστη στόν Άνασπάντα Χριστό, σημαίνει πώς ή προσωπική σχέση μαζί του μυστηριακά μάς ζωοποιεί διά της χάριτος άφού όπως λέει ό Άπόστολος Παϋλος "και ένώ ήμασταν νεκροί στά παραπτώματα, μάς ζωοποίησε μαζί μέ τόν Χριστό μέ την χάρη είστε σωσμένοι" (Εφ. 2:5). Η πίστη δέν είναι ιδεολογία, ούτε έκτέλεση καθηκόντων, αλλά πορεία πρός την όντως ζωή και πρόγευση Βασιλείας.

Ευχαριστία "πάντων ένεκεν" κάθε στιγμή, έξοδος από τόν έαυτό μας, πλησίασμα στόν πλησίον, αυτογνωσία πού οδηγεί στην μετάνοια, άρνηση στίς όποι-οδήποτε μέριμνες, θεραπεία από την φιλαυτία μας, γιά νά πορευτούμε στην φιλαδελφία και από εκεί στην φιλοθεία. Αυτός είναι ό τρόπος της έν Χριστώ θεραπείας από τόν φόβο και την θλίψη. "Όλα αυτά είναι δωρεές του Αγίου Πνεύματος πού δίδονται μόνο όταν τά ζητήσουμε συντετριμμένοι και χτυπήσουμε την θύρα δυνατά. Τότε μάς αποκαλύπτεται ό Θεός προσωπικά και ό φόβος ύποχωρεί. Μένει μόνο ό φόβος νά μήν χάσουμε την παρουσία του από την ζωή μας. Αποκτοϋμε τότε μαζί μέ τόν ψαλμοδό (Ψαλμ. 22) την τόλμη πού δώχνει τόν φόβο: "Κύριος ποιμαίνει με και οϋδέν με ύστερήσει". Αμήν.

Θρησκευτικός Φονταμενταλισμός

Άχιλλέα Β. Παπατόλιου
Δρ. Θεολογίας

Ο φονταμενταλισμός απο-
τελεί ένα διαχρονικό ψυ-
χολογικό και κοινωνιο-
ψυχολογικό φαινόμενο, που χρήζει
συστηματικής έρευνας και αντι-
μετώπισης. Ο άνθρωπος που δια-
κατέχεται από φονταμενταλι-
στικές ιδέες αντιπαθεί, έχθρεύεται,
μισεί και καταπολεμεί κάθε γνώ-
μη, αντίληψη και πίστη και κάθε
άλλον τρόπο ζωής και ύπαρξης
έξω από εκείνα που πιστεύει και
ζει εκείνος. Ο φονταμενταλισμός
είναι έχθρός του όρθολογισμού,
βρίσκει πρόσφορο έδαφος σε κοι-
νωνίες υπανάπτυκτες, έχει ως
αποτέλεσμα την απουσία της κρι-
τικής ικανότητας του ανθρώπου¹.

Ο θρησκευτικός φονταμεντα-
λισμός συρρικνώνει τον πλούτο
των θρησκευτικών παραδόσεων,
στοχεύει στην κατάληψη των
ψυχών, στην εξαφάνιση της έλευ-
θερίας και στην καταστροφή του
πολιτισμού². Στηριζόμενος στην
άπολυτοποίηση των θρησκευτικών
αντιλήψεων «αποτέλεσε και απο-
τελεί αντίβαρο στις τάσεις έκσυγ-

χρονισμού»³. Ο φονταμενταλι-
σμός, ουσιαστικά, ήταν μία αντί-
δραση κατά της νεωτερικότητας,
μία αντίδραση προς το μοντέρνο,
γι' αυτό και χαρακτηρίστηκε ως
«μοντέρνος αντιμοντερνισμός».

Οί φονταμενταλιστές διεκδικούν
αποκλειστικότητα για την παρά-
δοσή τους και έχουν πολεμική
προδιάθεση έναντι των διαφορε-
τικών πιστεύω. Επιδιώξή τους
είναι ο έξοβελισμός και ο όστρα-
κισμός κάθε δια-φορετικής θρη-
σκευτικής διδασκαλίας με τη χρη-
σιμοποίηση συχνά ποικίλων με-
θόδων τυφλής βίας. Στόχο έχουν
να επιβάλλουν εκείνο που έκλαμ-
βάνουν ως θέλημα του Θεού σε
άλλους ανθρώπους με όποιονδή-
ποτε τρόπο άκομη και με θανα-
τηφόρες επιθέσεις, π.χ. τρομο-
κρατικές ενέργειες. Διακρίνονται
για τη μαζική ύστερία, το μαζικό
πανικό, τη μαζική καταστροφική
μανία, τη μισαλλοδοξία, την
αύθαιρεσία και τη βιαιότητα των
συναίσθημάτων⁴.

Η καταφυγή στη βία με σκοπό

τὴν προώθηση τῆς θρησκευτικῆς πίστεως εἶναι ἐντελῶς παράλογο καὶ κατακριτέο φαινόμενο. Εὐθύνη τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν εἶναι νὰ παρεμποδίσουν τὴ χρησιμοποίηση τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου γιὰ ξένους πρὸς τὴν ἀποστολὴ αὐτοῦ σκοπούς. Μέλημά τους εἶναι νὰ καταπολεμήσουν στὸ ἐσωτερικὸ τους τὸν φονταμενταλισμὸ καὶ τὴ βία στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμβάλλουν στὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς συμφιλίωσης, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν.

Ἡ ἐξωτερίκευση τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης δὲν μπορεῖ νὰ παραβιάζει τὴ συνείδηση ἄλλου προσώπου. Ἡ ὁποιαδήποτε διδασκαλία ὡς πρόσκληση στὴν πίστη πρέπει νὰ ἔχει ὡς ἀφετηρία τὸν σεβασμὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ

ἄλλου. Ὁ Μ. Βασίλειος γράφει σχετικὰ πὼς ὁ Θεὸς «δὲν ἀγαπᾷ αὐτὸ ποὺ γίνεται ἀναγκαστικά, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ κατορθώνεται μὲ τὴν ἀρετὴ. Ἡ δὲ ἀρετὴ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἐλεύθερη προαίρεση κι ὅχι μὲ τὸν ἐξαναγκασμό»⁵. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ζωὴ καὶ ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς του ἀποτελεῖ ἀδιαπραγμάτευτο στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσης καὶ δὲν δικαιολογεῖται ὁποιαδήποτε προσπάθεια ἐπιβολῆς θρησκευτικῶν πιστεύω καὶ παραβίασης τῆς ἀνθρώπινης συνείδησης. Κοντολογίς, ἀπέναντι στὸν φονταμενταλισμὸ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλες οἱ κοινωνίες καὶ ὅλες οἱ ἔννομες τάξεις ὀφείλουν νὰ στέφονται ἀλληλέγγυοι, καθὼς ἀποτελεῖ οὐσιαστικὴ ἀπειλὴ γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

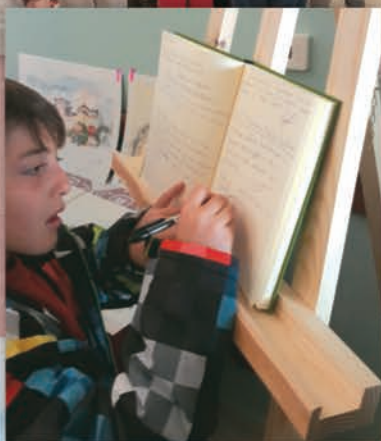
1. Ἀπ. Νικολαΐδης, *Φανατισμός, Θεολογική, ψυχολογική, ἠθικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ προσέγγιση*, ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 2012, σ. 75.

2. Or. Fallaci, *Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ περηφάνια*, ἐκδόσεις Γκοβότση, Ἀθήνα 2003, σ. 110.

3. Ἰ. Πέτρου, *Πολυπολιτισμικότητα καὶ Θρησκευτικὴ Ἐλευθερία*, ἐκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 104.

4. Γ. Λεὲ Μπόν, *Ψυχολογία τῶν ὄχλων*, μτφρ. Γρ. Λιόνη, ἐκδόσεις Ἀναγνωστίδη, Ἀθήνα (χ.χ.), σ. 40.

5. Μ. Βασιλείου, «Ὅτι οὐκ ἔστιν αἷτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός, 7, PG 31,345B: «Ἀρετὴ δὲ ἐκ προαιουρίσεως, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης γίνεται. Προαίρεσις δὲ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἥρτηται. Τὸ δὲ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ αὐτεξούσιον».

ΠΑΡΡΗΣΙΑ
ΤΕΛΟΣ
ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΠΡΕΣΒΥΤΗΡΙΟΥ
ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΤΕΡΩΝ
01

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣΤΕΣ 1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
511 00 ΠΕΡΕΒΕΛΑ ΗΕΛΛΑΣ

Καλλιέργειες 102519